

İran'da Siyasî Düzen Eleştirisi: Muhammed Müçtehid Şebisterî Örneği

Muammer İskenderoğlu

[Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü]

Özet

Din-siyaset ilişkisi İran düşünce tarihinin her döneminde din bilginleri ve entelektüeller arasında en önemli tartışma konularından biri olmuştur. İran İslam Devrimi bu konunun tartışılmasına hem teorik hem de pratik düzeyde büyük katkılar sağlamıştır. Devrim'in ardından İran'da Şii imamet teorisi ile demokrasinin harmanlanması neticesinde, ne geleneksel ne de modern sistemlere benzeyen bir siyasî sistem üretilmiştir. Bu siyasî sistem modern devlet kurumlarının yapılarını ve fonksiyonlarını, vatandaşların haklarını ve devletin onlara karşı sorumluluklarını tanımlayan maddeler içeren bir anayasaya sahiptir. Ancak vatandaş için tanımlanan bu haklar geleneksel din alimleri tarafından öyle bir şekilde yorumlanmıştır ki bu kavramlar gerçek anlamlarını yitirmiştir. Reformist bir ilim adamı olan Şebisterî, geleneksel din alimlerinin kendi din yorumlarına dayanan bu siyaset anlayışlarını eleştirmektedir. Şebisterî'ye göre insan hakları, demokrasi, hoşgörü, sivil toplum ve anayasa gibi kavramlar modern dönemlerde ortaya çıkmış kavramlar olup, bu kavramları geleneksel İslam'da bulmak zordur. Ona göre siyasî sistemin aklileştirilmesi ve bu kavramların modern dünyanın değerleri ile uyuşan genel kabul görmüş anlamları ile benimsenmesi hem İran'daki siyasî sistemin hem de İslam dünyasındaki diğer ülkelerin siyasî sistemlerinin sağlıklı hale gelebilmesinin tek yoludur.

Anahtar Kelimeler: İran | Din | Siyaset | Demokrasi | Şebisterî

Criticism of The Political System in Iran: The Case of Muhammad Mujtahid Shabestari

Abstract

The relation between religion and politics has always been an important issue of debate among the intellectuals and religious scholars of Iran and the Iranian revolution contributed to the discussion of this issue in both theoretical and practical level. In today's Iran, by harmonizing the Shiite theory of imamate with modern democracy a kind of political system is created which does not seem to be traditional, nor does it look like any modern political system. It has a constitution in which there are articles on issues that defines the structure of the institutions of modern state and their functions, rights of citizens and the responsibilities of the state towards them. But these rights are interpreted by the traditional scholars in such a way that in reality made these concepts meaningless. As a reformist scholar, Shabestari criticizes this interpretation of the traditional scholars which is in fact based on their reading of religion. For Shabestari, concepts such as human rights, democracy, tolerance, civil society and constitution are concepts that emerged in modern times and it is difficult to find them in traditional Islam. He claims that rationalization of political system and accepting these concepts with their commonly defined meanings that are compatible with the values of modern world is the only solution for the well-being of the political system of Iran as well as for the system of other countries of the Islamic world.

Keywords: Iran | Religion | Politics | Democracy | Shabestari